

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. VI. De Ignorantia, Metu, & Dispensatione excusantibus a Præceptorum
transgressione, ac de Impotentia excusante.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

taria ornare, hostias conficere pridie festi, ne ipsa festi die laboret.

ARTICULUS VI.

De Ignorantia, Metu, & Dispensatione excusantibus a Præceptorum transgressione, ac de Impotentia excusante.

- I. Ignorantia præcepti, seu inadvertentia, si non sit graviter culpabilis, excusat, a gravi culpa legis transgressorem.
- II. Ignorantia vincibilis dividitur in affectatam, crassam, seu supinam, & levem. Præter ignorantiam vincibilem, seu consequentem, & invincibilem, seu antecedentem, datur ignorantia comitans, sive ea sit juris, sive facti, sive solius pœnae.
- III. Ignorantia solius pœnae excusat ab illa incurrenda, si hæc sit extraordinaria. Ab ea tamen non excusat ignorantia crassa, supina, & affectata.
- IV. Eiusdem speciei est peccatum commissum ex ignorantia culpabili legis, ac scienter commissum.
- V. Ignorantia, quæ est graviter culpabilis respectu juris Divini, & Naturalis, aliquando non est graviter culpabilis respectu juris humani, quod non obligat adeo stricte.
- VI. Ignorantia etiam crassa pœnae non petendi debitum excusat ab ea incurrenda, utpote imposta contra scienter operantes.
- VII. Metus gravis non excusat a culpa, quando prohibetur res intrinsece mala, aut precipitur res ex se connexa cum vita periculo; secus vero si connectatur per accidens.
- VIII. Excommunicatus vitandus potest ad mortem declinandam celebrare; non tamen confessiones audire, & absolvere.
- IX. Num liceat ob metum gravem si-

mulare Matrimonium, illudque consummare?

- X. Num Carthusiani teneantur vesci carnis in extrema necessitate?
- XI. Qui non potest totum præceptum implere, tenetur ad partem, quam potest, si ea sit notabilis, & divina, & censeatur a Legislatore intenta.
- XII. Quando dispensatio obvenit excuset a præcepti transgressione?
- XIII. Num possit Episcopus in lege Pontificia dispensare in casu occurrenti, sive quia necessitas urget, sive quia dubitatur, an res indigeat dispensatione?

I. **Q**Uæritur primo; An ignorantia præcepti excuset a culpa transgressorem?

Respondeo, tam ignorantiam, quam inadvertentiam, seu oblivionem sive juris, sive facti excusare a culpa gravi; dummodo ignorantia non sit crassa, vel supina, vel affectata, vel notabilis, seu graviter culpabilis. Ita communiter cum D. Th. 2. 2. quæst. 76. Ratio est, quia quicquid omnino est involuntarium caret culpa; Atqui ignorantia invincibilis, si sit facti, reddit actum simpliciter involuntarium; (ut si quis volens occidere feram occidat hominem) Si vero ignorantia sit juris, reddit actum involuntarium, in quantum malum est, & prohibitum; ergo per talem ignorantiam tollitur omnis culpa: Si vero ignorantia sit culpabilis, procul dubio culpa non vacat; & quidem gravi, si ignorantia sit crassa, vel supina, vel affectata, vel notabilis.

Notandum itaque, ignorantiam dividi in Invincibilem, & Vincibilem. Ignorantia invincibilis (quæ etiam dicitur inculpabilis, iusta, probabilis, antecedens) dicitur, quoties quis vel non dubitat de malitia actus, ita ut teneatur ad veritatem inquirendam; vel

vel si dubitat, adhibuit moralem diligentiam ad dubium deponendum: Contra vincibilis (quæ etiam dicitur culpabilis, injusta, improbabilis, consequens) habetur, quoties non est adhibita moralis diligentia ad tale dubium deponendum.

II. Præterea Ignorantia vincibilis, seu culpabilis dividitur in Affectatam, Crassam, vel Supinam, Notabilem, & Levem. Affectata est, qua quis data opera vult, seu affectat ignorare num actus sit malus, ne cogatur ab eo abstinere; ut si quis nolit scire, an hic liber sit prohibitus, ut possit illum liberius legere; unde dicitur Psalm. 35. *Noluit intelligere, ut bene ageret.* Crassa, vel Supina dicitur, quando quis ignorat per meram negligentiam, quam pingues, & supini exercere solent. Notabilis dicitur, quando quis adhibet quidem aliquam diligentiam ad dignoscendum, num actus sit malus, sed non tantam, quanta moraliter requiritur ad assequendam veritatem, ut si quis ab indocto inquirat, an hic liber sit prohibitus. Levis dicitur, quando quis adhibet non aliqualem, sed notabilem diligentiam, non tamen quanta requiritur; ut si quis a mediocre docto inquirat de prohibitione hujus libri. Quinam autem gradus diligentia adhibendus sit in inquirendis obligationibus præceptorum, non est facile discernere: Certe major requiritur in iis, quæ sunt juris naturalis, quam positivi; Major, ubi agitur de damno tertii, quam ubi hoc non intervenit; Major, ubi agitur de vita, quam ubi agitur de re familiari. Demum datur ignorantia comitans, quando scilicet aliquis ita legem sive vincibiliter, sive invincibiliter ignorat, ut adhuc si illam sciret, vellet eam transgredi.

III. Quaritur secundo; An ignorantia pœnæ excuset ab illa incurrenda?

Respondeo cum Con., Suar., Avil. contra Covar., & Hurt. apud Leand. de Censuris quæst. 2. affirmative; ut fusc ostendimus cum de censuris in genere, loquendo tamen de pœna extraordinaria, seu quæ pendet a judicis voluntate illam comminari; ut sunt Censuræ, Irregularitas ex delicto, prohibitio petendi debitum, & juxta non paucos, Reservatio casuum, &c. Ratio est, quia, ut quis hanc pœnam extraordinariam mereatur, debet delinquere contra legem comminantem illam; atqui quoties, verbi gratia, Petrus percutit Clericum ignorans legem imponentem pœnam excommunicationis, quamvis delinquat contra legem naturalem, non tamen delinquit contra legem humanam comminantem talem pœnam; ergo non meretur pœnam illam; Idque sive ignorantia sit juris, sive sit facti, sive sit solius pœnæ; ut si quis sciat prohibitam esse graviter rebaptizationem, sed nesciat impositam esse pœnam irregularitatis: Hæc tamen non militant in pœna ordinaria, seu debita culpæ ex natura sua; nam satis est cognoscere, quod culpa mereatur pœnam, & quod talis actus sit graviter culpabilis, ut qui talem actum operatur, mereatur pœnam inferni, quamvis infernum non cognoscat.

Notandum tamen, quod ignorantia crassa, supina, & affectata non excusat ab incurfione pœnæ, ut notat Merol. apud Tambur. Ratio est, quia talis ignorantia non excusat a culpa; ergo nec a pœna; Præsertim quia in Cap. *Ut animarum, de Constitution. in 6.* dicitur aperte, *Statutis Ordinarium non ligari ignorantes, nisi eorum ignorantia sit crassa, vel supina.* Verum si lex comminatur pœnam cum talibus formulis: Qui scienter, vel consulto; vel qui præsumperit, aut temerarius violator extiterit, &c., docent communiter Doctores contra Hurt.

Hurt., quod talis poena non incurra-
tur ab eo, qui habet ignorantiam su-
pinam, & crassam, sed solum ab eo,
qui habet ignorantiam affectatam;
quia haec aequiparatur scientiae, ex Cap.
Eos qui, de temporibus Ordination. in
6. Et ratio a priori est, quia, ut no-
tat Sanch. lib. 1. cap. 13., Ignoran-
tia supina, vel crassa minuit volunta-
rium, & consequenter minuit pecca-
tum: Contra tamen Ignorantia affe-
ctata auget peccatum, ex D. Th. 1. 2.
quaest. 76. art. 4.; praesertim si sit ad
liberius peccandum; quia talis volun-
tas continet majorem contemptum
praeccepti, ut constat ex illis verbis
impiorum Job. 21. *Recede a nobis,
scientiam viarum tuarum nolumus.*

IV. Notandum secundo, ejusdem
speciei esse tam peccatum commissum
cum ignorantia culpabili legis, quam
scienter commissum; nec esse expli-
candum in confessione, quod quis,
verbi gratia, omiserit jejunium praec-
ceptum scienter, aut quod omiserit
ex ignorantia legis graviter culpabili.
Ratio est, quia, ut probabilius docet
Sanch. loc. cit. eadem virtus, quae
obligat, verbi gratia, ad jejunium,
obligat etiam ad non culpabiliter om-
mittendam notitiam talis legis; ergo
ejusdem speciei, & malitiae est utrum-
que illud peccatum: Sicut ejusdem
malitiae est omisso jejunii praeccepti fa-
cta ab ebrío voluntarie exponente se
tali periculo, & a non ebrío volun-
tarie illud omittente.

V. Notandum tertio ex eodem San-
ch. Ignorantiam, quae esset vincibilis,
& mortaliter culpabilis respectu juris
Divini, & naturalis, non esse aliquan-
do talem respectu juris humani, quod
non obligat adeo stricte ad ignoran-
tiam tollendam. Quare in praecceptis
humanis quoties diligentia in inqui-
renda veritate non est adeo modica,
ut fere nulla reputetur, tunc ignoran-
tia excusat a mortali, etiam si respe-

ctu praecceptorum naturalium, & Di-
vinorum non excusaret.

VI. Ex dictis sequitur primo, igno-
rantem poenam non petendi debitum
impositam tam conjugibus cognoscenti-
bus consanguineam sui conjugis in
primo, & secundo gradu, quam iis,
qui sine necessitate baptizant, vel le-
vant filium sui conjugis, non incurre-
re talem poenam, etiam si ignorantia
fuerit crassa; quia in Sacris Canoni-
bus talis poena imposita est contra
scienter operantes, ut notat Tambur.
lib. 1. cap. 2. §. 10.

Sequitur secundo ex Sanch. lib. 4.
cap. 22., quod si quis, verbi gratia,
voveat non ludere sub poena solven-
di centum, & deinde memor voti,
sed immemor poenae ludat, peccat
quidem contra votum, sed non tene-
tur poenam hanc subire.

VII. Circa metum aliquando excu-
santem, certum est, praeccepta prohi-
bentia rem intrinsece malam, verbi
gratia, adorationem Idoli, menda-
cium, &c., ob nullum mortis metum
posse violari; Sicuti nec praecceptum,
quod ex se conjungitur cum vitae pe-
riculo; ut si Episcopus tempore pe-
stis praecipiat Parochis, ne oves de-
ferant, vel si Dux militibus praecipiat,
ut hostes invadant: Etenim cum pra-
valeat bonum publicum privato, pot-
est praecceptum humanum in his casi-
bus cum tanta severitate imponi, ut
omnes docent cum Sanch. lib. 1. cap.
18.

Quaeritur itaque tertio; An quan-
do lex non prohibet aliquid intrinse-
ce malum, & legis observantia con-
jungitur solum per accidens cum pe-
riculo vitae, vel alterius gravis mali,
tunc excusamur ab ejus transgressio-
ne?

Respondeo cum communi affirma-
tive, sive praecceptum sit humanum, ut
jejunandi; sive sit Divinum positivum,
ut est integritas materialis confessio-
nis,

nis, & præmissio confessionis ante Eucharistiam; sive sit Divinum naturale, ut est restitutio, adimpletio voti, elemosyna danda extreme indigenti, &c., quæ sane cum periculo vitæ non obligant. Et ratio est, quia non expedit ad commune bonum, quod ea præcepta cum tanto rigore obligent, neque hoc patitur suavis, ac prudens providentia in gubernando.

Hinc sequitur primo, quod si quis minetur mortem Titio, nisi præceptum abstinendi a carnibus violet in religionis Christianæ odium, aut in contemptum præcepti, teneatur hic potius subire mortem, non quidem vi præcepti humani de abstinendo a carnibus, sed vi præcepti naturalis tunc concurrentis, & obligantis cum vitæ discrimine ad tuendam existimationem religionis, & reprimendum contemptum præceptorum in adversariis; Et contrarium esset exterius negare fidem, & contemptori præceptorum cooperari, quod est intrinsece malum.

VIII. Secundo sequitur, excommunicatum vitandum posse quidem metu mortis audire Sacrum, immo & celebrare præmissa contritione, non tamen confessiones audire, & absolvere; etenim cum tunc careat jurisdictione, redderet irritum Sacramentum, quod est intrinsece malum. Nec potest administrationem Sacramenti Penitentia simulare; ut constat ex thesi vigesima nona ab Innoc. XI. confixa, quæ habet: *Urgens metus gravis est causa iusta Sacramentorum administrationem simulandi.*

Tertio excusatur, qui per metum gravem cogitur missam celebrare sine vestibus sacris, & aliis jure Canonico requisitis, ut docet Vasq., Valent., Bonac. disput. 2. quæst. 8. art. 3.

Quarto sequitur cum Sanch., Sor. contra Azor., non teneri quempiam

Pars II.

cum vitæ discrimine suscipere Sacramentum baptismi, aut penitentia, cum possit salutem suam consulere cum contritione; nec tenetur media tutiora cum tanto periculo quærere.

IX. Quinto juxta opinionem nonnullorum cum Petro Ledesma apud Sanchez lib. 4. disp. 16. peccat mortaliter, qui per metum gravem celebrat Matrimonium, quatenus ex parte sua reddit irritum Sacramentum, quod ministrat, & suscipit. Quod tamen Sanchez negat, eo quod verba quæ profert non sunt materia & forma Sacramenti, cum Matrimonium istud sit irritum. Peccat certe graviter, si illud consummet; Ratio est, quia matrimonium metu contractum est irritum, unde consummare esset fornicari; Immo si interveniat inter contrahentes impedimentum aliquod jure naturæ dirimens, peccat etiam simulando contractum; secus vero si interveniat impedimentum dirimens jure Ecclesiastico, ut dicemus in de Matrimonio, & expendimus in Trutina thesium damnatarum exponendo dictam thesim vigesimam nonam.

Sexto, probabile est cum Sanch., Navar., Tolet., Sà, contra Azor., Victor., Valent., in extrema necessitate, & quando alius minatur cateroqui mortem, licitum esse vesci carnibus humanis; cum hoc non videatur intrinsece malum. Neque dicas, D. Th. 2. 2. quæst. 142. art. 4. comparare talem culpam fornicationi, quæ in nullo casu licet; Nam D. Th., ut notat Sanch., comparat illam fornicationi in hoc tantum, quod utrumque sit contra naturam, seu a quo communiter natura abhorret: At non omne, quod sic est contra naturam, est intrinsece malum, itaut in nullo casu liceat; nam non restituere, & non implere votum sunt etiam contra naturam, & tamen ea permittuntur in vitæ discrimine: Fornicatio autem

D tem

tem in nullo casu licet, sicut nec molities, ut constat ex propositionibus 48., & 49. damnatis ab Innoc. XI. Adde, quod sicut Mumia (in qua admiscuntur carnes humanae) licite uti possumus in medicamentum, ita in extrema necessitate licite vescimur carnibus humanis, saltem per modum medicamenti, si minus per modum cibi: Quamvis ad id non teneamur; tum quia probabilis etiam est opposita sententia docens esse intrinsece malum vesci carnibus humanis; tum etiam quia non tenemur tueri vitam omnibus mediis licitis, verbi gratia abscissione cruris, vel brachii; ergo nec esu carniarum humanarum, quo solum barbari brutis feriores utuntur.

X. Demum quamvis probabile sit ex Ledesm., & aliis apud Sal. de Legibus disp. 2. sect. 2., Cathusianos obligari ex proprio statuto, & consuetudine ad abstinendum a carnibus in extrema necessitate; quia ad magnum, & publicum illius Religionis bonum spirituale spectat, ut cum tanto rigore talis observantia vigeat, probabile etiam est ex Sanch., Lorca, Dian. part. 5. tract. 4. resol. 32. posse eos secluso scandalo, & contemptu in articulo mortis vesci carnibus, etiam si alios cibos habeant; non tamen ad id teneri, nisi aliis cibis careant.

XI. Quod attinet ad impotentiam excusantem, certum est, excusare a praecepti humani observantia Impotentiam non solum physicam, sed etiam moralem, ut quando non potest illud observari sine periculo gravis damni sive proprii, sive alieni.

Quaeritur tamen quarto; Quando nam impotens implere totum praeceptum teneatur ad partem, quam potest?

Respondeo, multiplicem esse sententiam, dum quaeritur, an impotens recitare totum officium teneatur ad partem, quam commode potest. Pri-

ma sententia Ledesm. absolute affirmat teneri ad illam partem, quam potest, etiam si sit minor. Secunda Manuel. tom. 1. sect. 42. absolute negat teneri ad partem, quam commode potest, etiam si sit major. Tertia Navar., quae docet potentem recitare majorem partem officii ad illam teneri; potentem vero minorem ad illam non teneri; quia aliter quilibet innumeris perplexitatibus, & scrupulis angeretur, cum vix sit valetudinarius, qui aliquam brevem officii partem non possit recitare: In jure autem regulare est, ut major pars ad se minorem trahat, ex cap. 1. de iis, quae fiunt a majori; ergo bene videtur assignari regula, quod qui potest majorem partem officii, aut fere aequalem recitare, ad illam teneatur, qui vero hanc non potest, ad nihil teneatur.

Sanch. lib. 1. cap. 19. huic sententiae subscribit. Addit tamen, quod ea vera sit, quando quis, verbi gratia, dubitat, an ex valetudine possit recitare totum officium, vel totam Quadragesimam jejunare; ad vitandam enim perplexitatem praedicta regula observari potest; Contra vero, si quis, verbi gratia, careat breviario, & solum possit unam horam recitare, vel si solum primo die Quadragesimae jejunare possit, & deinde ex defectu cibi non possit jejunare, tenetur ad partem illam partem, quam potest; quia obligatio est in re dividua, & in parte illa parte consistere potest praeceptum, & in tali casu cessat omnis perplexitas. Quod si obligatio sit de re individua, ut est peregrinatio Romana, verbi gratia, qui potest majorem partem iuneris conficere, non tamen Romam pervenire, non tenetur ad partem, quam potest, quia in ea praeceptum, vel obligatio voti non consistit.

Notandum tamen, damnatam esse

ab Innoc. XI. propof. 54. dicentem: *Qui non potest recitare matutinum, & laudes, potest autem reliquas horas, ad nihil teneatur, quia major pars trahit ad se minorem.* Et quidem merito prohibetur, ut in ejus expositione ostendimus in Trutina; tum quia reliquæ horæ sunt pars fere æqualis; tum etiam quia probabilius censent Doctores, quod singulæ horæ per se præcipiantur: Ex quo docent, quod qui suscipit Subdiaconatum hora nona, verbi gratia, non teneatur recitare eo die officium, nisi ab hora nona; Unde cum in singulis horis consistat obligatio præcepti, non debet deobligari a recitandis reliquis horis, qui non potest matutinum, & laudes.

Quare universim placet sententia Bonac. disput. 2. quæst. 8. dicentis cum Ledesm., quod qui commode non potest totum præceptum implere, teneatur implere partem, quam commode potest, dummodo sit pars notabilis, & dividua, & censetur intenta a Legislatore. Ratio est, quia non datur sufficiens causa excusans a tali parte notabili; Nam *Utile per inutile non vitatur, ex reg. juris in 6.*: Diximus tamen, modo res sit notabilis, & dividua, quia aliter non censetur a Legislatore intenta, & subditus non obligatur ultra voluntatem, & intentionem Legislatoris.

Hinc sequitur primo, quod qui vovit peregrinationem Lauretanam, si possit ponere partem notabilem itineris, & non possit Lauretum pervenire, non teneatur ad illam; quia res hæc non est dividua, nec pars illa censetur intenta a vovente: etenim vovens videtur voluisse se obligare ad iter solum ratione termini, ut docent Suar., & Azor.

Secundo, qui solum usque ad vespertas potest jejunare, non tenetur ad jejunium, nec peccat, si sumat mane jentaculum; quia talis pars non cen-

setur a Superiore intenta, quando præcipitur unica comestio; tenetur tamen abstinere a carnibus, quia præceptum hoc negativum obligat semper, & ad semper.

Tertio, qui propter infirmitatem, vel aliam causam non potest totum officium recitare, tenetur ad partem notabilem, quam potest; cum sit res dividua, & videatur a Legislatore intenta. Monet tamen Suar. tom. 2. de Religion. lib. 4. cap. 28., non in quacumque infirmitate scrupulose agendum, ut qui potest aliquam horam recitare, ad illam teneatur: Et idem dicas de eo, qui potest aliquo die in Quadragesima jejunare; nam hoc esset nimis onerosum, & præter suavitatem legis Ecclesiasticæ, ob perplexitatem, quam induceret. Sed de hoc cum de horis Canonicis redibit sermo.

Quarto, qui potest partem notabilem missæ audire, tenetur ad illam: Nec placet opinio Suar., & Sanch. dicentium, quod qui potest solum a principio missæ usque ad consecrationem audire, non teneatur; cum enim missa, quæ præcipitur, principaliter consistat in consecratione, consequenter talis pars videtur notabilis, & a Legislatore intenta.

Quinto, qui non potest recitare totum rosarium, quod vovit, tenetur recitare partem notabilem, quam potest; & qui non potest integram Quadragesimam jejunare, tenetur iis diebus, in quibus bona valetudine utitur; & qui die festo mane ex necessitate laboravit, tenetur reliqua diei parte non laborare.

XII. Quæritur demum, Quando nam dispensatio obtenta excuset a præcepti transgressione?

Respondeo, quod si dispensatio sit valida, & ex rationabili causa concedatur, excusat omnino; Si vero sit valida, & sine justa causa detur, qui

ea utitur, excusatur a mortali, non tamen a veniali: Si demum sit invalida, a mortali non excusatur in re gravi. Recolenda tamen hic, quæ diximus, cum de dispensationibus in tractatu de Legibus, videlicet dispensationem sine legitima causa factam ab inferiori in lege Superioris esse invalidam; puta si Pontifex sine causa dispense in jure Divino, ut in voto; aut si Episcopus dispense absque justa causa in jejuniis Quadragesimali: Quare peccat graviter, qui conscius defectus causæ talem dispensationem petit; sicut etiam qui illam concedit, & qui ea utitur. Quod si Superior in lege propria dispense sine legitima causa, dispensatio est valida, sed qui eam petit, & qui illam concedit, & qui ea utitur, peccat solum venialiter, nisi scandalum grave, aut notabile aliorum damnum sequatur, ut notat Sanch. lib. 1. cap. 20., & Bonac. de Legibus quæst. 1. Quamvis ex eodem Sanch. lib. 8. disp. 18. n. 10. probabile etiam sit, quod ne venialiter quidem peccet.

XIII. Demum urgente necessitate in casu occurrenti potest Episcopus valide, & licite dispensare in lege Pontificis, ut dicemus cum de Dispensationibus in impedimentis matrimonii. Et ratio est, tum quia sicut in præceptis, quæ frequenter indigent dispensatione, ut in jejuniis, in festis, &c., præsumitur data Episcopis facultas dispensandi, quia hoc expedit bono animarum; Ita etiam quando gravis aliqua necessitas, vel utili-

tas subito advenit, nec est facilis recursus ad Papam; Tum etiam quia in cap. *Nuper*, de *Sententia Excommunicationis in 6.* habetur, facultatem absolvendi concedi inferiori eo ipso, quod Superior illam sibi non reservat; ergo a pari probabiliter censetur inferiori concessa facultas dispensandi eo ipso, quod non reservatur: Et ita tenent Sor., Victor., Covar., Sal. apud Bonac. contra Suar., Sylvest., & alios, quorum sententia est probabilior, ut alibi expendimus.

Dubium est, an possit Episcopus dispensare in lege Pontificis, quando dubitatur, an subditus egeat dispensatione?

Docet Sæ apud Bonac. loc. cit. posse Episcopum declarare, quod non egeat dispensatione, & ad cautelam dispensare; quod Salas putat non esse improbabile; quia Episcopus dispensare potest in casibus, qui frequenter accidunt; & sæpe accidit dubitari de necessitate dispensationis. Bonac. tamen censet, quod quando probabiliter opinamur rem non egere dispensatione, neque a Papa, neque ab Episcopo necessario petenda sit dispensatio, cum possimus deposito præcepto dubio sequi opinionem probabilem; si vero solum dubitemus an res egeat dispensatione, hæc petenda sit a Papa, ut constat tum ex praxi, tum quia non debemus nos exponere periculo delinquendi contra legem Superioris, in qua Episcopus, exceptis quibusdam casibus, dispensare non potest.